

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัญหาการดำเนินงานป้องกันสารเสพติด ของสถานศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามหัวข้อดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารเสพติด

- 1.1 ความหมายของสารเสพติด
- 1.2 ประเภทของสารเสพติด
- 1.3 สารเสพติดที่แพร่ระบาดในสถานศึกษา
- 1.4 สาเหตุของการติดสารเสพติด
- 1.5 บุคลิกภาพของผู้ติดสารเสพติด
- 1.6 โทษพิษภัยของสารเสพติด
- 1.7 ผลกระทบของปัญหาสารเสพติด

2. นโยบาย แผนงาน และแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2540-2544)

3. นโยบายและแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในสถานศึกษา กรมสามัญศึกษา (พ.ศ. 2540-2544)

4. หลักการป้องกันปัญหาสารเสพติด
5. การดำเนินงานป้องกันสารเสพติด
6. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารเสพติด

1. ความหมายของสารเสพติด

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสารเสพติด มักพบคำว่า “ยาเสพติด” “สิ่งเสพติด” “สารเสพติด” คำเหล่านี้มีความหมายเหมือนกัน แต่อาจเรียกชื่อที่แตกต่างกันไปตามความเข้าใจ ตัวอย่างเช่น ตามกฎหมายไทยเรียกว่า ยาเสพติดให้โทษ (พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522) ตามลักษณะ

ของยาเสพติด ซึ่งบางชนิดไม่ใช่ยาแต่เป็นสารเคมี หรือเป็นพืชโดยธรรมชาติ เรียกว่า สารเสพติด หรือ สิ่งเสพติด (อรนุช พัวพัฒน์กุล, 2529, หน้า 78)

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ได้กล่าวถึงความหมายยาเสพติดไว้ว่า (เรืองชัย บุญศักดิ์, 2527, หน้า 95) ยาเสพติด หมายถึง ยาหรือสารเคมีที่เสพยาเข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้เกิดพิษเรื้อรังแก่ร่างกายผู้เสพ และก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมถึงสังคมอีกด้วย นอกจากนี้ยาเสพติดยังมีคุณลักษณะพิเศษ 3 ประการ คือ

1. ทำให้เกิดความต้องการอย่างแรงกล้าทั้งทางร่างกายและจิตใจ ที่จะต้องหายามาเสพยาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ และจะต้องเสาะแสวงหายามาเสพยาให้ได้ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ ก็ตาม
2. ผู้เสพยาต้องยอมทนในสภาพอยู่ภายใต้บังคับให้ต้องเสพยา ถือว่าเป็นทาสของยา และต้องเสพยาเสพติดนั้นตลอดไป จะหยุดเสพยาไม่ได้

3. ผู้เสพยาต้องเพิ่มปริมาณการเสพยามากขึ้นเรื่อย ๆ จนเกิดอันตรายต่อร่างกายและจิตใจ

อรเพ็ญ นาควัชร (2529, หน้า 64) ได้ให้ความหมาย สิ่งเสพติด หมายถึง สารเคมี ยา หรือวัตถุใด ๆ ก็ตาม เมื่อร่างกายได้รับเข้าไปแล้วด้วยวิธีหนึ่งวิธีใด เช่น กิน สูบ ฉีด คม จะทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ คือ จะต้องได้รับอยู่ประจำและเพิ่มขนาดของสารนั้นเรื่อย ๆ จนในที่สุดจะทำให้เกิดผลร้ายต่อสุขภาพของผู้นั้น และมีความต้องการเสพยาทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรง และต่อเนื่อง มีอาการอยากยาเมื่อขาดยา สุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลงและทำให้เกิดการเสพยา ซึ่งการเสพติดมากน้อยไม่เหมือนกัน โดยทั่ว ๆ ไปเรามักเรียกกันว่า ยาเสพติด เพราะมียาหลายชนิด ถ้าใช้ไม่ถูกวิธีหรือใช้ในทางที่ผิด ก็กลายเป็นยาเสพติดได้

จารุวรรณ หัสติน (2531, หน้า 7) ได้ให้ความหมาย ยาเสพติด หมายถึง ยา หรือสารเคมี ที่เสพยาเข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้เกิดพิษเรื้อรังแก่ผู้เสพยา ทำให้ร่างกายและจิตใจมีอาการผิดปกติ หรือเกิดอาการทรมานเมื่อขาดยา สารบางอย่างที่เป็นยาเสพติดอาจไม่ทำให้เกิดอาการขาดยาทางกายแต่มีผลทางด้านจิตใจ เช่น บุหรี่ เหล้า ซึ่งหากไม่ได้เสพยาจะเกิดอาการหงุดหงิด โมโห กระวนกระวาย อารมณ์ไม่แจ่มใส

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ได้ให้ความหมายของยาเสพติดให้โทษไว้ว่า (กรมสามัญศึกษา, 2540, หน้า 3) ยาเสพติดให้โทษ หมายถึง สารเคมี หรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพยาเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยวิธีรับประทาน คม สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพยาขึ้นเป็นลำดับ เกิดอาการถอนยาเมื่อหยุดใช้ยาหรือขาดยา เกิดความต้องการเสพยาทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรง และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลง

จากความหมายของสารเสพติดที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า สารเสพติด หมายถึง สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ เมื่อบุคคลใดเสพหรือรับเข้าไปในร่างกายซ้ำ ๆ กัน ไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ เป็นช่วงระยะ ๆ หรือนานติดต่อกันก็ตาม จะทำให้บุคคลนั้นต้องตกอยู่ใต้อานาจหรือเป็นทาสของสิ่งนั้น ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ นอกจากนี้ยังต้องเพิ่มปริมาณการเสพขึ้นเรื่อย ๆ จนทำให้สุขภาพของ ผู้เสพเสื่อมโทรมลง และเมื่อถึงเวลาอยากเสพแล้ว ไม่ได้เสพจะมีอาการผิดปกติทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือเฉพาะทางด้านจิตใจเกิดขึ้นกับผู้เสพนั้น

2. ประเภทของสารเสพติด

ในปัจจุบันพบว่า สารเสพติดมีมากกว่าหนึ่งร้อยชนิด และเราสามารถจัดแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ คือ แบ่งตามการออกฤทธิ์ แบ่งตามแหล่งที่เกิด แบ่งตามกฎหมาย และแบ่งตามองค์การอนามัยโลก ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2542, หน้า 16-19)

ประเภทของสารเสพติด แบ่งตามการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง มี 4 ประเภท ได้แก่

1. ประเภทออกฤทธิ์กดประสาท ทำให้ประสาทและสมองมีนชา อารมณ์และจิตใจเฉื่อยคล้ามเนื้อหย่อนคลายตัว ได้แก่ กลุ่มฝิ่น เช่น ฝิ่น เฮโรอีน มอร์ฟีน ฯลฯ กลุ่มยาระงับประสาท และยานอนหลับ เช่น เซโคบาร์บิทัล อะไมบาร์บิทัล ฯลฯ กลุ่มยากดประสาท เช่น เมโปรบามเท ไดอาซีแพม ฯลฯ กลุ่มสารระเหย เช่น ทินเนอร์ แอลกอฮอล์ กาว น้ำมันเบนซิน ฯลฯ กลุ่มเครื่องดื่มมีนเมา เช่น เหล้า เบียร์ ฯลฯ

2. ประเภทออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท ทำให้ประสาทและสมองตื่นตัว กระวนกระวาย ได้แก่ กระต่อม แอมเฟตามีน โคเคอิน อีเฟดรีน ชา กาแฟ ฯลฯ

3. ประเภทออกฤทธิ์หลอนประสาท ทำให้ประสาทหลอน มองเห็นภาพผิดไปจากปกติ ความรู้สึกและการสัมผัสแปรปรวน มีปฏิกิริยาผิดไปจากความจริง ได้แก่ แอลเอสดี และสารเคมีบางชนิด ดีเอ็มที เห็ดขี้ควาย ฯลฯ

4. ประเภทออกฤทธิ์ผสมผสานกัน สารเสพติดบางชนิดเมื่อเสพในปริมาณน้อยจะออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท ถ้าเสพเพิ่มมากขึ้นจะออกฤทธิ์กดประสาท ถ้าเสพเพิ่มมากขึ้นอีกก็จะทำให้ประสาทหลอน ได้แก่ กัญชา ฯลฯ

ประเภทของสารเสพติด แบ่งตามแหล่งที่เกิด มี 2 ประเภท คือ

1. สารเสพติดประเภทที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ฝิ่น กัญชา กระต่อม ฯลฯ

2. สารเสพติดประเภทที่ได้จากการสังเคราะห์ เช่น เฮโรอีน แอมเฟตามีน ยานอนหลับ ยาระงับประสาท ฯลฯ

ประเภทของสารเสพติด แบ่งตามกฎหมาย มี 2 ประเภท คือ

1. ประเภทอุกกฏหมาย เช่น ยาแก้ไอ บุหรี่ เหล้า กาแฟ ฯลฯ
2. ประเภทผิดกฎหมาย

2.1 ยาเสพติดให้โทษ ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ 2 พ.ศ. 2528 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2530 แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

ประเภท 1 ได้แก่ เฮโรอีน อาเซทอร์ฟิน อีทอร์ฟิน แอมเฟตามีน ฯลฯ (เป็นยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง)

ประเภท 2 ได้แก่ ผิ่น มอร์ฟิน โคเคอิน (โคเคน) (เป็นยาเสพติดให้โทษทั่วไป)

ประเภท 3 ได้แก่ ยาแก้ไอที่มีฝิ่นหรือโคเคอินเป็นส่วนผสม ยาแก้ท้องเสียที่มีฝิ่นออกซิเลทเป็นส่วนผสม ฯลฯ (เป็นยาเสพติดให้โทษชนิดที่มีลักษณะเป็นคำรับยาและมียาเสพติดประเภท 2 ประสมอยู่ด้วย)

ประเภท 4 ได้แก่ อาร์เซติกแอนไฮไดรด์ อาเซติลคลอไรด์ (เป็นสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือประเภท 2)

ประเภท 5 ได้แก่ กัญชา พืชกระท่อม (เป็นยาเสพติดให้โทษที่มีได้อยู่ในประเภท 1 ถึง ประเภท 4)

2.2 วัตถุออกฤทธิ์ ตามพระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยฉบับที่ 2 พ.ศ. 2528 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2535 แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

ประเภท 1 คีเอ็มที เมสคาลิน เดตราไฮโดร แคนนาบินอล ฯลฯ

ประเภท 2 เมทแอมเฟตามีน อีเฟดรีน เมธิลเฟนิเตท เซโคบาร์บิทัล ไดอาซีแพม กลอสไดอาซีพอกไซค์

ประเภท 3 อะไมบาร์บิทัล ไฮโดลบาร์บิทัล กลูเทรี-ไมค์ เมโปรบาเมท ฯลฯ

ประเภท 4 บาร์บิทัล ฟีนบาร์บิทัล ฯลฯ

2.3 สารระเหย ตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่ม 1 เป็นสารเคมี เช่น อาซีโตน เอทิล อาซิเตท โทลีน ฯลฯ

กลุ่ม 2 เป็นผลิตภัณฑ์ เช่น แล็กเกอร์ ทินเนอร์ กาว ฯลฯ

ประเภทของสารเสพติด แบ่งตามองค์การอนามัยโลก (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2542, หน้า 21-23) แบ่งออกเป็น 9 ประเภท คือ

1. ประเภทฝิ่นหรือมอร์ฟิน รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์คล้ายมอร์ฟิน เช่น ผิ่น มอร์ฟิน เฮโรอีน

2. ประเภทบาปทุเรศ รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์ทำนองเดียวกัน เช่น เซโคบาร์บิทัล ไดอาซีแพม อะโมบาร์บิทัล พาราลดีไฮด์ เมโพรบาเบท กลอไดอาซีฟอกไซด์
3. ประเภทแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ วิสกี้
4. ประเภทแอมเฟตามีน เช่น แอมเฟตามีน เดกซ์แอมเฟตามีน
5. ประเภทโคเคน เช่น โคเคน ใบโคคา
6. ประเภทกัญชา เช่น ใบกัญชา ขางกัญชา
7. ประเภทคัท เช่น ใบคัท ใบกระท่อม
8. ประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอ็มที เมสคารีน เมล็ดมอร์นิงโกลี ต้นลำโพง เห็ดเมาบางชนิด

9. ประเภทอื่น ๆ เป็นพวกที่ไม่สามารถจัดเข้าประเภทใดได้ เช่น ทินเนอร์ เบนซิน บุหรี่ น้ำยาล้างเล็บ ยาแก้ปวด

สรุปประเภทของสารเสพติดที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งเราสามารถแบ่งประเภทของสารเสพติดออกเป็นหลายประเภท คือ แบ่งตามการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง แบ่งตามแหล่งที่เกิด แบ่งตามกฎหมาย และแบ่งตามองค์การอนามัยโลก

3. สารเสพติดที่แพร่ระบาดในสถานศึกษา

จากการสำรวจสภาพปัญหาสารเสพติดของสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ ผลจากการสำรวจพบว่า สารเสพติดที่มีการระบาดในสถานศึกษาที่สำคัญมี 6 ชนิด คือ เฮโรอีน กัญชา ยาบ้า สารระเหย บุหรี่ สุรา (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2542, หน้า 25)

สารเสพติดที่มีการระบาดในสถานศึกษาที่สำคัญมี 6 ชนิด มีรายละเอียดดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2541, หน้า 4-10)

1. เฮโรอีน (Heroin) มีชื่อทางเคมีว่า ไดอาซีติล มอร์ฟีน ไฮโดรคลอไรด์ โดยใช้มอร์ฟีนไปแปรสภาพด้วยกรรมวิธีทางเคมีกับสารไดอาซีติลคลอไรด์ หรือกรดแอนไคร์ไดอาซีติล จะได้สารที่เรียกว่า เฮโรอีน ซึ่งเป็นสารเสพติดที่ร้ายแรงที่สุด เพราะมีฤทธิ์แรงกว่ามอร์ฟีน 3-8 เท่า แรงกว่าฝิ่น 80 เท่า และถ้าทำให้บริสุทธิ์จะมีฤทธิ์แรงกว่าฝิ่นถึง 100 เท่า เฮโรอีนที่แพร่ระบาดมี 2 ชนิด คือ

1.1 เฮโรอีนบริสุทธิ์ เป็นผงละเอียดสีขาวคล้ายแป้ง ไม่มีกลิ่น รสขมจัด เรียกกันว่า เฮโรอีนเบอร์ 4 หรือผงขาว นิยมเสพโดยการฉีดเข้าเส้นเลือด

1.2 เฮโรอีนไม่บริสุทธิ์ เป็นเฮโรอีนที่มีสารอื่นเจือปนอยู่ เช่น สารหนู ขานอนหลับ สตริกนิน เป็นต้น เรียกกันว่า เฮโรอีนเบอร์ 3 เป็นเกล็ดมีสีต่างๆ เช่น สีเทา สีม่วง สีน้ำตาล

ลีตินดูลกรัง เป็นต้น เฮโรอีนชนิดนี้นิยมเสพโดยการสูบ (สูดควัน) อาจมีชื่อเรียกในนามแฝงต่าง ๆ เช่น แคปไก่ เฮ ผงขาว และไอระเหย

2. กัญชา เป็นพืชล้มลุกในเขตร้อน ดอกและใบของต้นกัญชาตัวเมียจะมีขนหนียว ๆ ปกคลุมอยู่ ซึ่งเป็นสารที่ต้นกัญชาผลิตออกมาเพื่อปกคลุมใบอ่อนและดอก เพื่อป้องกันความร้อนจากแสงแดด อังมีอากาศร้อนหรือแดดร้อนเท่าไรขนหนียว ๆ จะถูกขับมามากเท่านั้น ขนหนียว ๆ นี้คือสารเสพติดในกัญชา มีชื่อทางเคมีว่า Tetrahydro-Cannabinol หรือ THC กัญชารู้จักกันในชื่อต่าง ๆ เช่น Cannabis, Marihuna, Bhang

กัญชาออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทหลายอย่าง คือ กระตุ้นประสาท กล่อมประสาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณและวิธีการเสพ การสูบกัญชาในลักษณะการมวนเหมือนกับบุหรี่ ใน 1 มวนจะทำให้ความทรงจำของผู้เสพเสียไปชั่วขณะ ความสามารถในการทำงานที่ใช้สมองเสียไป ความคิดสับสน บุคลิกภาพเปลี่ยนไป การเสพกัญชาในปริมาณมากผู้เสพจะมีอาการประสาทหลอน เกิดภาพลวงตา เกิดความระแวง และอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคจิตที่เรียกว่า โรคจิตเภท (Schizophrenia) ซึ่งผู้ป่วยจะมีลักษณะพฤติกรรมที่แยกตัวเองออกจากสังคม ไม่สนใจตนเอง ความคิดสับสนไม่ต่อเนื่อง ประสาทหูแว่ว

3. ยาบ้า บุคคลทั่วไปรู้จักหลายชื่อและเรียกชื่อที่ต่างกันไป เช่น ขาม้า ขาขยัน ขาได้ปี ขาแก้ง่วง ชื่อทางเคมี คือ แอมเฟตามีน ชื่อทางการค้า คือ แบนซีดริน ขานี้ออกฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลาง ทำให้สมองตื่นตัวไม่เกิดอาการง่วงนอน ขานี้เป็นที่นิยมแพร่หลายและรู้จักกันดีในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ผู้ขับรถบรรทุกทุกสปีด ผู้ที่ทำงานกลางคืน นักเรียนนักศึกษาบางกลุ่ม

การแพทย์ นิยมใช้แอมเฟตามีนและอนุพันธ์ของแอมเฟตามีนในการรักษาโรคอ้วน ขานี้มีผลต่อระบบการควบคุมการหิว ทำให้ไม่รู้สึกริว น้ำหนักลดลงเนื่องจากร่างกายได้รับอาหารน้อย ถ้าร่างกายได้รับแอมเฟตามีนในปริมาณมากจะทำให้กระวนกระวายนอนไม่หลับ ความดันโลหิตสูง ขาดความรับผิดชอบ สุขภาพทางจิตเสื่อม ผู้ที่มีความจำเป็นต้องใช้ยาที่มีแอมเฟตามีน หรืออนุพันธ์ของแอมเฟตามีนในการลดความอ้วน ควรใช้ยาภายใต้การดูแลของแพทย์เท่านั้น เพราะอาจอันตรายจากยานี้มีมาก

การใช้แอมเฟตามีนเป็นประจำจนเกิดความเคยชินในการใช้ยา ในที่สุดก็จะทำให้เกิดการเสพติด และเมื่อใช้ยาอย่างต่อเนื่อง ฤทธิ์ของยาจะทำให้เกิดอาการ และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ตื่นเต้น หวาดกลัว อ่อนเพลีย สับสน ล้น ประสาทหลอน ระแวง ความจำเสื่อม ปัญหาที่พบความรู้สึกผิดปกติคล้ายจะมีคนมาทำร้าย ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้กลุ่มคลั่งและทำร้ายผู้อื่น

การตรวจหาสารที่ออกฤทธิ์ของยาบ้า สามารถตรวจพิสูจน์ได้จากปัสสาวะ ซึ่งมีขั้นตอนในการตรวจ 2 ขั้นตอน คือ

1. การตรวจพิสูจน์เบื้องต้น เป็นการตรวจปัสสาวะเพื่อหาสารออกฤทธิ์ของยาบ้า ได้แก่ แอมเฟตามีน อีเฟดรีน เมทแอมเฟตามีน โดยใช้ชุดน้ำยาตรวจหาสารเสพติดในปัสสาวะ ของ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ถ้าปัสสาวะมีสารออกฤทธิ์ของยาบ้าก็จะเกิดการตกตะกอนและเปลี่ยน เป็นสีม่วงทันที ซึ่งผลเช่นนี้ทางการแพทย์เรียกว่าการตรวจให้ผลทางบวก

2. การตรวจพิสูจน์เพื่อยืนยัน เป็นการนำเอาปัสสาวะที่ตรวจแล้วให้ผลทางบวก (สีม่วง) ไปตรวจอย่างละเอียดอีกครั้งหนึ่งในห้องปฏิบัติการ โดยใช้วิธี Thin Layer Chromatography : TLC เพื่อแยกสารที่ผสมอยู่ในปัสสาวะออกจากกัน วิธีนี้จะทราบผลว่ามีสารใดผสมอยู่บ้าง มีปริมาณ เท่าใด (นาโนกรัม/มิลลิลิตร) ในเวลาเท่าใด (นาทีก) ซึ่งเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานการตรวจหาสารเสพติด ในปัสสาวะที่มีขนาดความเข้มข้นตั้งแต่ 300 ng/ml ขึ้นไป การตรวจพิสูจน์ขั้นตอนนี้สามารถยืนยัน ผลการตรวจได้

4. สารระเหย เป็นสารไฮโดรคาร์บอนที่มีคุณสมบัติสามารถระเหยได้ สารระเหยที่เป็น สารเสพติดนี้หมายถึง กลุ่มสารจำพวกแอโรโซล (Aerosols) ไม่รวมถึงสารระเหยที่ใช้เป็นยาสูบ เช่น อีเทอร์กลอโรฟอร์ม สารระเหยที่เป็นเสพติดในที่นี้ ได้แก่ ทินเนอร์ แลคเกอร์ น้ำยาล้างเล็บ สี กาว น้ำยาล้างแลคเกอร์ น้ำยาล้างรอยดำ น้ำหมึกปากกาถูกลิ้น น้ำยาซักแห้ง สเปรย์ไล่แมลง

พฤติกรรมของมนุษย์ในการเสพยาระเหยไฮโดรคาร์บอน เพื่อต้องการหนีความทุกข์ เพิ่มความสุข พบในประเทศยุโรป อังกฤษ อเมริกา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2343 การเสพยาโดยการสูดดมกาว และยาทาเล็บ

องค์การอนามัยโลก มีประกาศเรื่อง การดมสารระเหย (Inhalants) เช่น ทินเนอร์ผสมสี แลคเกอร์ น้ำมันเบนซิน เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายเป็นอันตรายต่อร่างกายและจิตใจมนุษย์ โดยเสนอให้ ประเทศสมาชิกต่าง ๆ ออกกฎหมายและหามาตรการควบคุม เพราะเป็นปัญหาที่สำคัญในวัยรุ่นและ เยาวชน เมื่อสูดดมสารระเหยแล้วทำให้เกิดอาการเมาคล้ายเมาสุรา พุดจาไม่ชัด พฤติกรรมก้าวร้าว ควบคุมตนเองไม่ได้ นอกจากนี้ยังทำให้เกิดอันตรายต่อระบบทางเดินหายใจ

สารระเหยสามารถเสพยาโดยการสูดดม ซึ่งมีวิธีการเสพยาหลายวิธี เช่น ใส่สำลีห่อด้วยผ้า เช็ดหน้า ใส่ขวดยาคุมโดยการเอาไส้ยาคุมออกแล้วเอาสำลีชุบสารระเหยใส่แทน ใส่ในถุงพลาสติก เป็นต้น สารระเหยเป็นสารเสพติดออกฤทธิ์กดสมองคล้ายกับฤทธิ์ของแอลกอฮอล์และยานอนหลับ ผู้เสพยาจะมึนงงเคลิ้มฝัน ความจำสับสน สูญเสียการทรงตัว พฤติกรรมที่แสดงออกมา เหมือนคนเมาสุรา สารระเหยบางชนิดทำให้ประสาทหลอน ควบคุมตนเองไม่ได้ ถ้าเสพยาในปริมาณ มาก ๆ จะทำให้เกิดอาการชัก โคม่า และตายในที่สุด

สาเหตุการติดสารระเหย ผลการวิจัย พบว่า ผู้เสพยาจะมีมักจะเป็นวัยรุ่นหรือเป็นเยาวชน อายุต่ำกว่า 25 ปี ปัญหาการเสพยาจะพบทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้ว และในประเทศที่กำลัง

พัฒนา ผู้เสียส่วนใหญ่มักมาจากครอบครัวแตกแยก มีประวัติถูกตำรวจจับกุม มีพฤติกรรมก้าวร้าว เมื่อเสียสสารนี้แล้วมักจะไม่มีสนใจต่อการเรียน ง่วง ซึม ผู้เสียส่วนใหญ่มักมีปัญหาทางด้านอารมณ์ที่ผิดปกติ มักมีอาการของโรคจิต กระวนกระวายหรือเศร้าซึม มักหาทางออกโดยการเสพยาเสพติด เพื่อบรรเทาอาการเหล่านั้น หรือเพื่อระงับความไม่พึงพอใจในชีวิตประจำวัน หรือเพื่อเข้ากับสังคมของตนเองได้

5. บุหรี่ องค์การอนามัยโลกรายงานสถิติผู้เสียชีวิตเนื่องจากการสูบบุหรี่ของคนทั่วโลก มีถึง 3 ล้านคน / ปี และคาดการณ์ไว้ว่าจะแนวโน้มของการเสียชีวิตจะสูงขึ้น จากข้อมูลของผู้สูบบุหรี่ตลอดชีวิต โดยเฉลี่ยมีอัตราการตายด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ ถึงร้อยละ 50 ได้แก่ โรคมะเร็งปอด โรคหัวใจ โรคระบบหลอดเลือดสมอง โรคระบบทางเดินหายใจ โรคที่เกี่ยวกับระบบหลอดเลือดส่วนปลาย นอกจากนี้ควันบุหรี่ยังส่งผลให้เกิดโรคมะเร็งกับคนข้างเคียงของผู้สูบบุหรี่ เช่น ญาติ บุตร และเพื่อนร่วมงานอีกด้วย

บุหรี่ เป็นสารประกอบที่มีคุณสมบัติและมีลักษณะดังต่อไปนี้

5.1 ของที่เป็นอนุภาค คือ

5.1.1 น้ำ

5.1.2 ตัวที่ทำให้ระคายเคือง ได้แก่ แอลกอฮอล์ สารเคมีอื่น ๆ

5.1.3 คาร์ซิโนเจน (Carcinogens) เป็นสารที่ทำให้เกิดมะเร็ง

5.1.4 โค-คาร์ซิโนเจน (Co-Carcinogens) เป็นตัวเร่งกระบวนการเกิดของมะเร็ง

5.2 สารประกอบที่เป็นไอระเหย ที่สำคัญคือ นิโคติน ซึ่งให้โทษดังนี้

5.2.1 ทำให้หัวใจเต้นเร็ว

5.2.2 ทำให้หัวใจใช้พลังงานอย่างสิ้นเปลือง

5.2.3 ทำให้ความดันโลหิตสูงขึ้น

5.2.4 เพิ่มปริมาณน้ำตาลในเลือด

5.2.5 เพิ่มปริมาณไขมันในเลือด

5.2.6 เร่งการตีบตันของเส้นเลือด

5.2.7 ทำให้เกิดคาร์ซิโนเจนเมื่อเผาไหม้

5.3 ส่วนผสมของก๊าซต่าง ๆ คือ

5.3.1 คาร์บอนไดออกไซด์ (Carbon Dioxide)

5.3.2 คาร์บอนมอนอกไซด์ (Carbon Monoxide) เป็นตัวลดการจับเคสโตน

ออกซิเจนในร่างกาย ทำให้สมองขาดออกซิเจน การตัดสินใจช้า เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย

5.3.3 ไฮโดรเจน ไซยาไนด์ (Hydrogen Cyanide) และก๊าซอื่น ๆ ทำให้เกิดโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ ทำให้เกิดอาการไอเรื้อรัง มีเสมหะเป็นประจำ

5.4 น้ำมันดิน (Tar) เป็นสารที่ก่อให้เกิดมะเร็งปอด สารพิษที่เกิดจากการเผาไหม้ของบุหรี่ มีลักษณะและคุณสมบัติด้วยกันหลายประการ คือ พิษจากควันบุหรี่ทำให้เกิดการระคายเคืองในเยื่อจมูก คอ และหลอดลม ควันบุหรีมีก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ทำให้เหนื่อยง่าย ใจสั่น แน่น เจ็บหน้าอก หายใจไม่สะดวก และเป็นโรคโลหิตจาง ควันบุหรี-ผงถ่าน-ยางเหนียว ๆ ที่เกิดจากการเผาไหม้ของบุหรี เมื่อเข้าไปในปอดจะทำให้ปอดเป็นจุดดำ และทำให้เกิดโรคถุงลมปอดโป่งพอง พิษจากกระคายฆนวนบุหรีเมื่อไหม้ไฟ จะเกิดสารหลายชนิดที่ก่อให้เกิดโรคมะเร็ง พิษจากตัวยาที่ทำมาจากใบยาสูบมีสารนิโคตินประเภทแอลคาลอยด์ มีพิษต่อระบบต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น ระบบประสาท ทำให้มือสั่น กล้ามเนื้ออ่อนกำลัง ระบบทางเดินอาหาร ทำให้มีการขับน้ำลายและน้ำย่อยออกมามากจนรู้สึกคลื่นไส้อาเจียน เหนืออากเสบ เป็นแผลในกระเพาะอาหาร ระบบหัวใจและหลอดเลือด ทำให้ใจสั่น หลอดเลือดตีบ แขนขาชาเป็นตะคริวและเจ็บปวดตามน่อง ระบบหายใจ ทำให้ไอเรื้อรัง แน่นเจ็บหน้าอก หายใจไม่สะดวกทำให้หลอดลมอักเสบ ถุงลมปอดโป่งพอง และเป็นมะเร็งได้ ระบบกล้ามเนื้อ ทำให้กล้ามเนื้อสั่นกระตุก คนที่สูบบุหรีมาก ๆ จะมีปริมาณวิตามินซีในเลือดอยู่ในระดับต่ำเพราะร่างกายจะใช้วิตามินซีเป็นตัวทำลายนิโคติน นอกจากนี้ยังพบว่ามารดาที่สูบบุหรีขณะที่ตั้งครรภ์ เด็กในครรภ์มีโอกาสแท้งได้ง่าย ทารกที่คลอดออกมาจะตัวเล็ก และจะมีน้ำหนักน้อยกว่าปกติ

6. สุรา เรามักคุ้นเคยเรียกชื่ออย่างง่าย ๆ ว่า “เหล้า” ในทางวิทยาศาสตร์ “สุรา” หมายถึงเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ผสมอยู่ ในที่นี้หมายถึง เอทิลแอลกอฮอล์ (Ethyl Alcohol) ซึ่งปริมาณของแอลกอฮอล์ที่อยู่ในสุราแต่ละชนิด มีความแตกต่างกันตามจำนวนดีกรี (Degree) ของสุราชนิดนั้น ๆ ดีกรีสูงแสดงว่ามีปริมาณของแอลกอฮอล์ในสุรานั้นสูงด้วย ขบวนการเกิดแอลกอฮอล์ในสุราได้มาจากขบวนการทางธรรมชาติ ซึ่งพบว่า ผลไม้สุกงอมที่เกิดจากการหมัก (Fermentation) โดยจุลินทรีย์บางชนิดจะทำให้เกิดแอลกอฮอล์ และเมื่อกินผลไม้เหล่านั้นจะทำให้เกิดอาการมึนเมา มนุษย์จึงพยายามศึกษาขบวนการเหล่านี้จนสามารถผลิตแอลกอฮอล์จากพืชธรรมชาติได้หลายชนิด เช่น ข้าว ผลไม้ชนิดต่าง ๆ โดยการนำเอาธัญพืชเหล่านั้นมาหมักด้วยเชื้อจุลินทรีย์จำพวกยีสต์ โดยยีสต์จะทำหน้าที่เปลี่ยนน้ำตาลที่อยู่ในพืชชนิดต่าง ๆ ให้เป็นแอลกอฮอล์ วิธีการผลิตแอลกอฮอล์แบบวิธีการนี้ จะได้แอลกอฮอล์ที่เรียกชื่อแตกต่างกัน ตามชนิดของธัญพืช และกรรมวิธีการผลิต เช่น วิสกี้ (Whisky) เบียร์ (Beer) ไวน์ (Wine) บรั่นดี (Brandy) กระแช่ น้ำข้าว และอื่น ๆ อีกหลายชนิด

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าสารเสพติดที่มีแพร่ระบาดในสถานศึกษาที่สำคัญมี 6 ชนิด คือ เฮโรอีน กัญชา ยาบ้า สารระเหย บุหรี และสุรา ซึ่งในจำนวนนี้มี 2 ชนิดเป็นสารเสพติดที่

ถูกต้องตามกฎหมาย คือ บุหรี่ สุรา ที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในปัจจุบันอันดับแรก ๆ สถานการณ์การแพร่ระบาดของยาบ้ายังคงมีความรุนแรงและต่อเนื่อง และคาดการณ์ว่าจะมีแนวโน้มของการแพร่ระบาดมากยิ่งขึ้น ส่วนสารระเหย เฮโรอีน และกัญชา ก็ยังคงมีการแพร่ระบาดอยู่ในสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2541, หน้า 38)

4. สาเหตุของการติดสารเสพติด

สาเหตุที่เยาวชนติดสารเสพติด (วุฒิ เหล่าสุนทร, 2524 อ้างถึงใน ปราณี สร้อยสุนทร, หน้า 8) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่สำคัญของการติดสารเสพติด ดังนี้

1. สาเหตุมาจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นอิทธิพลสำคัญในการผลักดันให้บุคคลติดสารเสพติด เช่น ที่อยู่อาศัยอยู่ในบริเวณหรือแหล่งที่มีการค้าสารเสพติด อยู่ในกลุ่มบุคคลที่มีผู้ติดสารเสพติดผู้ที่ใกล้ชิดอาจถูกชักชวนให้ทดลองเสพสารเสพติดด้วยความสมัครใจ หรือด้วยเหตุผลต่าง ๆ
2. สาเหตุมาจากความอยากรู้อยากเห็น เยาวชนส่วนใหญ่มักจะมีความคะนอง ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าสารเสพติดเป็นสิ่งที่ไม่ดีแต่ก็ยังทดลองเสพ เพื่อแสดงให้เห็นว่าเก่งกล้า ซึ่งเป็นการโอ้อวดที่ขาดการคิดอย่างรอบรอบ เมื่อเสพบ่อย ๆ อย่างต่อเนื่องก็ทำให้เกิดการติดสารเสพติดขึ้น
3. สาเหตุมาจากการอยากทดลอง โดยอยากทดลองว่ารสชาติของการเสพยาเสพติดนั้นเป็นอย่างไร อาจมีความเชื่อมั่นในจิตใจที่เข้มแข็งของตนเองว่าเสมาแล้วจะไม่ติด เมื่อทดลองบ่อย ๆ ครั้ง ก็สามารถทำให้ติดและเลิกไม่ได้
4. สาเหตุมาจากการถูกหลอกลวงให้เสพยาเสพติด โดยการผสม หรือปลอมปนมากับอาหารหรือของขบเคี้ยว เช่น ทอฟฟี่ ลูกกวาด หรืออาจปลอมปนเข้ามาในรูปของการอัดใส่มาในบุหรี่ โดยผู้ผลิตใช้วิธีการและเหตุผลต่าง ๆ ล่อลวงให้นักเรียนสนใจและเสพ จนในที่สุดอาจทำให้เกิดการติดสารเสพติดได้
5. สาเหตุมาจากความเชื่อที่ผิด เยาวชนที่ติดสารเสพติดส่วนหนึ่งนั้นมีความเชื่อว่าการใช้สารเสพติดขณะที่ต้องการความสนุกสนานและต้องการพักผ่อนหย่อนใจ ทำให้มีความสุข สามารถลืมความทุกข์ความกังวลและความเคร่งเครียดที่เผชิญในชีวิตประจำวัน โดยเริ่มจากบุหรี่ต่อไปเป็นกัญชา และเปลี่ยนเป็นมอร์ฟีน ผงขาว เฮโรอีน ในที่สุด
6. สาเหตุมาจากขาดความอบอุ่นในครอบครัว เช่น ครอบครัวแตกแยก พ่อแม่ทะเลาะกันเป็นประจำ ครอบครัวขาดการเอาใจใส่ต่อลูก ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เยาวชนเกิดความเบื่อหน่าย และหาทางออกโดยการออกไปนอกบ้าน ไม่สนใจครอบครัวตนเอง ถ้าเพื่อนที่คบกันนั้นติดสารเสพติดอยู่แล้วอาจชักชวนให้ติดสารเสพติดในที่สุด
7. สาเหตุมาจากการเจ็บป่วยทางกาย ซึ่งบางคนอาจมีโรคประจำตัวที่ทำให้เจ็บปวด และต้องทนทุกข์ทรมาน เช่น กระดูกหัก เป็นเนื้องอกบางอย่าง หรือมีอาการปวดต่าง ๆ โดยไม่ยอม

ไปพบแพทย์รักษา อาจมีสาเหตุเพราะว่า กลัว อายุ หรือมีเงินไม่เพียงพอในการรักษา เขาคนนี้
มักจะนิยมซื้อยามารับประทานเอง เช่น ยาแก้ปวด ยานอนหลับ ยาคลายความเครียด เป็นต้น
ซึ่งเมื่อใช้ยาเหล่านี้อย่างต่อเนื่องเป็นประจำจะทำให้เกิดการติดยาในที่สุด

สาเหตุที่ทำให้นักเรียนติดสารเสพติด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525, หน้า 35-37) มีดังนี้

1. เกิดจากตัวนักเรียนเอง ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจาก

1.1 ความบกพร่องทางร่างกาย อันเนื่องมาจากความพิการต่าง ๆ โดยกำเนิด หรือ
เกิดขึ้นภายหลัง และจำเป็นต้องทนใช้ชีวิตอยู่ในสังคมด้วยความกดดัน จากการล้อเลียน การดูถูก
หรือถูกละทิ้ง ทำให้ผู้พิการเหล่านั้นมีปมด้อย ขาดกำลังใจ ไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่กล้าเผชิญ
ความจริง บุคคลเหล่านี้มักหาทางออกโดยการแสวงหาที่พึ่งทางใจ เพื่อทดแทนในส่วนที่ตนเองยัง
ขาดอยู่ โดยการเสพสารเสพติด หรือก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ

1.2 การเจ็บป่วยเรื้อรัง ทั้งที่ทราบสาเหตุและไม่ทราบสาเหตุ แล้วใช้นานเพื่อรักษา
อาการเจ็บป่วยเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการติดยาในที่สุด

1.3 ความบกพร่องทางสภาพจิตใจ มีสภาพจิตใจหลายประเภทที่อาจเป็นสาเหตุที่นำไปสู่การติดสารเสพติด ได้แก่

1.3.1 เป็นโรคจิตหรือโรคประสาท เช่น โรคจิตเภท ซึ่งอาจจะใช้ยาเพื่อระงับ
อาการ และต้องใช้ยาระงับอยู่เรื่อย ๆ จึงทำให้ติดสารเสพติดได้

1.3.2 บุคลิกภาพผิดปกติ เช่น เด็กเกรงที่ไม่ชอบอยู่ในกรอบ ชอบหนีโรงเรียน
ชอบเล่นการพนัน ชอบรังแกและแกล้งผู้อื่น เป็นต้น สภาพจิตดังกล่าวอาจเป็นมาแต่กำเนิดหรือเกิด
จากการเลี้ยงดูในระยะแรก เด็กเหล่านี้จะใช้และติดสารเสพติดถ้าหากหาสารเสพติดได้ง่าย

1.3.3 บุคลิกภาพอ่อนแอ ผู้ที่อ่อนแอมักไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบพึ่งพาผู้อื่น
อาจจะตกเป็นเหยื่อของสภาพแวดล้อมที่หาสารเสพติดได้ง่าย มีเพื่อนหรือผู้เกี่ยวข้องชักจูง
หลอกลวงไปใช้สารเสพติด โดยตัวเองไม่มีกำลังพอที่จะหักห้ามไม่ให้กระทำได้

บุคคลเหล่านี้ถ้ามีค่านิยมที่ผิดจากปกติ ก็ยังมีโอกาสทำให้เกิดปัญหาสารเสพติดได้ง่ายขึ้น
บางคนชอบโลดโผน หรือชอบเสี่ยง ซึ่งทราบว่ายาสเสพติดเป็นสิ่งต้องห้ามและมีอันตรายก็ยิ่งอยากจะทำ
ทดลอง บางคนมีความพึงพอใจที่สามารถทำในสิ่งที่ผิดกฎหมายแล้วไม่ถูกจับ หรือสามารถหลีกเลี่ยง
พ้นได้ การขาดแนวความคิด ความไม่แน่ใจในตนเอง การขาดระเบียบวินัย ตลอดจนการขาดความ
หวังในอนาคต ทำให้เยาวชนบางคนหลงทางไม่สามารถหาวิธีการแก้ปัญหาได้ เมื่อประสบกับปัญหา
ต่าง ๆ ก็หันไปพึ่งพาสารเสพติด และเป็นทางออกในการแก้ปัญหา จนทำให้ติดยาเสพติด ซึ่งจะเห็น
ได้ว่าสภาพทางจิตบางประเภทเป็นตัวการผลักดันให้คนเข้าไปใช้และติดยาเสพติด สภาพจิตบาง
ประเภททำให้ทนต่อแรงผลักดันของสภาพแวดล้อมไม่ได้ และเป็นสาเหตุของปัญหาสารเสพติด

2. เกิดจากบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบรรยากาศในบ้าน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการหล่อหลอมเยาวชนให้เกิดผลเช่นไรในอนาคต สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะช่วยสร้างบุคลิกภาพที่สมบูรณ์และสุขภาพจิตที่ดีให้แก่เยาวชน กล่าวคือ ความสัมพันธ์ในครอบครัว การยกย่องนับถือซึ่งกันและกัน พ่อแม่ให้ความรักความอบอุ่นต่อลูกและทำให้ลูกเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต ถ้าเยาวชนขาดความสุข ขาดความมั่นคงทางจิตใจ ความบกพร่องของบุคลิกภาพ และความผิดปกติอื่น ๆ ก็จะตามมา สาเหตุที่ทำให้เยาวชนขาดความมั่นคงทางจิตใจแล้วหันไปหาสารเสพติด ซึ่งเป็นผลจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา และบรรยากาศภายในบ้าน สามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ลักษณะของที่อยู่อาศัย อยู่ในแหล่งที่เสื่อมโทรม และมีสารเสพติดจำหน่าย

2.2 การปกครองของบิดามารดา

2.2.1 ตามใจ ทำให้เยาวชนประพฤติผิดระเบียบ

2.2.2 กวดขัน ทำให้เกิดการลงตีและประพฤติผิดในทางต่อต้าน

2.2.3 ละทิ้ง ทำให้ขาดความอบอุ่น

2.3 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว

2.3.1 ขาดเงินไป เกิดความคับข้องใจ หาทางออกในทางที่ผิด

2.3.2 ร่ำรวยเกินไป จะหาความสุขต่าง ๆ และประพฤติไม่เหมาะสมกับวัย

2.4 เจตคติของบิดามารดา ผู้ปกครอง

2.4.1 ไม่ทราบจิตวิทยาเกี่ยวกับเด็ก

2.4.2 ไม่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน

2.4.3 ไม่เห็นคุณค่าของการเรียน

2.5 ความประพฤติของบิดามารดาที่เป็นตัวอย่างไม่ดีแก่เยาวชน เช่น บิดามารดาชอบเล่นการพนัน ลุ่มหลงอบายมุข เสพสารเสพติด ทำผิดกฎหมาย ทะเลาะวิวาทกัน ในบางครอบครัวส่งเสริมในสิ่งที่ฟุ้งเฟ้อ ซึ่งเป็นการสนับสนุนให้เยาวชนประพฤติไม่เหมาะสม

2.6 ความไม่สามัคคีในครอบครัว ความแตกแยกหรือการหย่าร้างในครอบครัว ความไม่พอใจที่มาจากนอกครอบครัว เช่น บิดามารดาถูกรังแกจากผู้อื่น

2.7 บิดามารดาไม่ได้ส่งเสริมให้เยาวชนได้ทำงานตามวัย หรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมของบ้าน ทำให้เด็กมีเวลาว่างมากออกไปเที่ยวนอกบ้านกับเพื่อน อาจถูกชักจูงไปในทางที่ไม่สมควร

3. เกิดจากโรงเรียน ครู และเพื่อน โรงเรียนนั้นเปรียบเสมือนกับบ้านที่สองของนักเรียน มีครูเป็นพ่อแม่ มีเพื่อนเป็นพี่น้อง เมื่อนักเรียนมาโรงเรียนก็ย่อมต้องการความรักความอบอุ่น และสัมพันธ์ภาพที่ดีจากครูและเพื่อน ความต้องการความรักจากเพื่อนเป็นสัญชาตญาณของวัยรุ่น ความต้องการในการยอมรับในสังคมเป็นธรรมชาติของคนที่ต้องการแสดงออก เมื่อเกิดการรวมกลุ่มขึ้น

การแสดงออกจะขึ้นอยู่กับความคิดและตัดสินใจโดยใช้เหตุผลของผู้นำกลุ่มว่าจะแสดงพฤติกรรมไปในทางใด และส่วนที่ผลักดันพฤติกรรมเหล่านี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ซึ่งเราสามารถสรุปสาเหตุได้ดังนี้

3.1 สาเหตุจากโรงเรียน โรงเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนานักเรียน ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ถ้าสถานที่และสิ่งแวดล้อมไม่เหมาะสม ขาดการควบคุมและกวดขันระเบียบวินัย และขาดการบริการแนะแนวที่ดีในโรงเรียน จะทำให้นักเรียนไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้

3.2 สาเหตุจากครู ซึ่งครูเป็นบุคคลที่สำคัญในการหล่อหลอมนักเรียนให้เป็นคนดี ถ้าครูไม่เข้าใจความต้องการของนักเรียน หรือเข้มงวดเกินไป อาจจะทำให้นักเรียนเกิดความคับข้องใจและหาทางออกที่ผิด เช่น หนีโรงเรียน เสพสารเสพติด

3.3 สาเหตุจากเพื่อน การคบเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญที่อาจชักนำให้นักเรียนคิดสารเสพติด เพื่อนวัยรุ่นเป็นผู้ที่มีอิทธิพลมากกว่าบิดามารดา วัยรุ่นชอบอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มักจะมีพฤติกรรมที่สร้างปัญหาแก่สังคม วัยรุ่นมักชอบเป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อนและรู้สึว่าการเป็นสมาชิกนี้ยิ่งใหญ่มีอิสระเสรีภาพเต็มที่ พฤติกรรมของเด็กเหล่านี้บางครั้งรุนแรงและไม่เกรงกลัวกฎหมายบ้านเมือง ซึ่งถ้าขาดการควบคุมดูแลที่ดีและคบเพื่อนไม่ดี สามารถชักชวนไปสู่หนทางแห่งความชั่วร้ายได้

4. เกิดจากสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงของสังคม สภาพเศรษฐกิจและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง เป็นผลทำให้รายได้ไม่สมดุลกับรายจ่ายในการดำรงชีวิต บิดามารดาและครูอาจารย์จะต้องทำงานพิเศษเพิ่มมากขึ้น เป็นสาเหตุทำให้ขาดการเอาใจใส่ดูแลเรื่องความประพฤติของนักเรียน บางครอบครัวบิดามารดาประกอบอาชีพไม่สุจริต เช่น ค้าของเถื่อน ขายสารเสพติด และเปิดบ่อนการพนันในบ้าน ทำให้นักเรียนประพฤติผิดระเบียบวินัย นอกจากนี้ยังมีสิ่งล่อตาล่อใจเด็ก ซึ่งได้รู้ได้เห็นจากสังคมและสื่อมวลชน มีสถานที่เข้าชวนเด็กนักเรียนไปในทางที่ไม่ดีมากมายที่ใกล้บ้านหรือใกล้โรงเรียน เช่น ซ่องโสเภณี สถานเริงรมย์ต่าง ๆ ในดัลลัส แหล่งมั่วสุมสารเสพติดต่าง ๆ และสถานที่เล่นการพนัน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีหนังสือที่เป็นไปในทางชั่วและเสื่อมเสียศีลธรรม การฟังวิทยุ การดูโทรทัศน์และภาพยนตร์ที่เป็นตัวอย่างไม่ดี เหล่านี้เป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กนักเรียนอยากทดลองและประพฤติดาม

จากรายงานสาเหตุที่ทำให้เยาวชนในสถานศึกษาพึ่งยาเสพติด (กรมพลศึกษา, 2531, หน้า 12) พบว่า ปัจจุบันมีกลุ่มเยาวชนที่มีการพึ่งยาเสพติดเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนในสถานศึกษาเป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ในช่วงของวัยอยากรู้อยากเห็น ได้สรุปสาเหตุของการใช้ยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. สาเหตุจากตัวเอง เช่น

1.1 ต้องการท้าทาย

- 1.2 มีความทุกข์ใจ รู้สึกไร้ค่า สิ้นหวัง หดหู่ ท้อแท้ ไม่มีเป้าหมายในชีวิต
- 1.3 ความอยากรู้ อยากเห็น อยากลอง
2. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม
 - 2.1 เพื่อนชวน
 - 2.2 ค่านิยมผิด ๆ
 - 2.3 ถูกกลุ่มอิทธิพลบังคับ
 - 2.4 ถูกกลั่นแกล้ง บังคับ ถูกหลอกจากเพื่อน

อรรถพร หุ่นดี (2531, หน้า 101-105) กล่าวถึงสาเหตุที่บุคคลติดยาเสพติด ส่วนใหญ่จะมีบุคลิกภาพ “ชอบพึ่งพิงผู้อื่น” เมื่อได้พบกับสิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจแก่ตนเอง และรู้สึกว่าจะสบายใจก็จะยึดเอาไว้เหนียวแน่นเพื่อเอาไว้เป็นที่พึ่ง โดยการเอาตัวเองไปเกาะเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ อย่างถาวรและไม่คิดจะเปลี่ยนแปลง และได้เสนอสาเหตุของการติดยาเสพติดไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. บุคคลมีโอกาสดูอยู่ใกล้ชิดกับยาเสพติด ทำให้รู้ถึงสรรพคุณของยาเสพติดเหล่านั้น และสามารถหยิบสารเสพติดมาใช้ได้โดยสะดวก เมื่ออารมณ์และความรู้สึกแปรปรวน เช่น ไม่สบายใจ หงุดหงิด กัดกรุ้ม มีความเครียด นอนไม่หลับ ก็หันเข้าหาสารเสพติดโดยเข้าใจว่าสามารถระงับอาการทุกข์ทรมานดังกล่าวได้ เมื่อมีการใช้ยาเพื่อระงับอาการดังกล่าวอย่างต่อเนื่องจนติดเป็นนิสัย ได้ใช้นาน ๆ บ่อยครั้งเข้าก็มีการเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นผู้ติดยาในที่สุด

2. การได้อยู่ใกล้ชิดกับผู้ติดยาเสพติด ทำให้มีโอกาสได้ศึกษาถึงวิธีเสพยาเสพติด และรู้สรรพคุณของยาเสพติด ซึ่งเป็นประสบการณ์ตรงที่เห็นได้จากของจริง ผู้เสพยามักจะเป็นผู้ที่แนะนำและแนะนำวิธีการให้เห็นด้วยตนเอง มีโอกาสถูกชักชวนให้ลองใช้ยาเสพติด เพราะผู้ที่ติดยาเสพติดก็มีความปรารถนาจะได้สมาชิกใหม่ ๆ เพื่อหวังในทรัพย์สินของผู้เสพยาใหม่นำมาซื้อยาเสพติดและแบ่งกันเสพยาเยาวชนที่กำลังเริ่มเสพยาใหม่ ๆ ส่วนใหญ่เป็นเด็กวัยรุ่น มีแนวโน้มที่จะกระทำความผิดชักชวนเพื่อเป็นการแลกกับการได้เพื่อน การเป็นที่ยอมรับของเพื่อน หรือการปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อนให้ได้ จึงเป็นโอกาสที่ทำให้ติดยาได้

3. ความอยากรู้อยากเห็น ธรรมชาติของเด็กวัยรุ่นคืออยากรู้อยากทดลองจนพอใจ เมื่อสงสัยก็จะพยายามเสาะหา ค้นหา ทดลองโดยไม่คำนึงถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้น การติดบุหรี่ ักัญชา และยาบ้า เป็นตัวอย่างที่เป็นสาเหตุการจากความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลอง โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

4. การหลบหนีความจริง ชีวิตมนุษย์ย่อมมีทั้งความสุขและความทุกข์ปะปนกัน ซึ่งเป็นเรื่องปกติธรรมดา แต่สำหรับคนบางคนพบว่าตนเองต้องทนอยู่ในห้วงทุกข์มากกว่า ไม่สามารถแก้ปัญหาที่เป็นทุกข์ได้ ต้องหาทางออกเพื่อลืมปัญหาโดยการพึ่งพาสารเสพติด

5. การใช้ยาอันตรายเพื่อลดปัญหา ซึ่งผู้คิดยาเสพติดส่วนใหญ่มักจะเริ่มต้นด้วยการใช้ยากระตุ้นประสาทเพื่อคลายความเครียด ความกังวล และความกดดัน

6. ความประมาทของแพทย์ การรักษาพยาบาลผู้ป่วยนั้น มียาบางชนิดที่แพทย์ใช้ในการกระตุ้นอาการปวดที่รุนแรง ถ้าแพทย์ใช้ยาโดยไม่ระมัดระวังอาจทำให้คนไข้ติดยาโดยไม่รู้ตัว

7. ความเจ็บป่วยและใช้ยาเอง ผู้ป่วยมักจะหายารับอาการต่าง ๆ มาใช้เองโดยไม่ปรึกษาแพทย์ เช่น มอร์ฟีน ยาแก้ปวดชนิดต่าง ๆ เมื่อใช้บ่อย ๆ ต่อเนื่อง จะทำให้ติดยาเสพติดในที่สุด

8. ใช้เพื่อแสดงความเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม อาจเกิดขึ้นกับบุคคลที่อยู่ในสถานะแวดล้อมที่มีการมองภาพของสังคมในลักษณะไม่เป็นมิตร ไม่เป็นธรรม โหดร้าย เขวachenที่เติบโตในครอบครัวที่แตกแยก ขาดพ่อแม่ ขาดความรักความอบอุ่น ขาดการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง จะทำให้เด็กกระทำตรงกันข้ามกับความต้องการของพ่อแม่และสังคม โดยใช้ยาเสพติดเป็นการตอบโต้สังคม

อรอนงค์ หงษ์ชุมแพ (2538, หน้า 11-12) ได้กล่าวถึงสาเหตุของการติดยาเสพติดไว้ว่ามีสาเหตุ 3 ประการ คือ ตัวบุคคล ตัวยา สิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. สาเหตุมาจากตัวบุคคล ได้แก่

1.1 ด้านบุคลิกภาพ คนที่ติดยาเสพติดมักจะมีพื้นฐานของบุคลิกภาพผิดปกติ อ่อนแอ ต้องพึ่งผู้อื่นตลอดเวลา หรือมีบุคลิกภาพเบี่ยงเบน ก้าวร้าว ต่อต้านสังคม

1.2 ด้านจิตใจ อาจเป็นโรคจิตประสาทมาก่อน และใช้ยากล่อมประสาทเป็นประจำ

1.3 ด้านร่างกาย ใช้ยาเพื่อบรรเทาอาการเจ็บปวดเพื่อให้รู้สึกสบายขึ้น

2. สาเหตุจากตัวยา ได้แก่

2.1 เกิดจากฤทธิ์ของยาเสพติด ซึ่งสามารถระงับความเจ็บปวดได้ แต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้อารมณ์และจิตใจสับสน เคลิบเคลิ้ม หลุดพ้นจากโลกความเป็นจริงที่เป็นทุกข์ ไปสู่โลกแห่งความฝันที่เป็นสุขในขณะที่ยาเสพติดออกฤทธิ์ ผู้มีความทุกข์ต้องการหนีจากภาวะความจริง อาจหาทางออกโดยใช้ยาเสพติด ในที่สุดทำให้ติดยาได้

2.2 เกิดจากฤทธิ์ของยาเสพติดเอง เมื่อใช้เป็นประจำต่อเนื่องจะทำให้เกิดการติดยาทั้งทางด้านการร่างกายและจิตใจ เมื่อหยุดใช้จะเกิดอาการขาดยา ทำให้ต้องหันไปใช้ยาเสพติดอีก

3. สาเหตุจากสิ่งแวดล้อมและสังคม ได้แก่

3.1 อยู่ใกล้ชิดกับยาเสพติด อาจอยู่ใกล้ชิดกับผู้ติดยาเสพติด หรืออยู่ในสังคมที่มีการขายยาเสพติด อยู่ในแหล่งชุมชนแออัดที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด หาซื้อได้ง่าย ทำให้เยาวชนในวัยอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองในสิ่งที่ตนเองไม่เคยมาก่อน ทำให้ติดยาเสพติดได้

3.2 ถูกแนะนำ ชักชวนให้ทดลอง โดยใช้เหตุผลหวานล่อให้หลงเชื่อในสิ่งผิด เช่น ทำให้เชื่อว่ายาเสพติดจะออกฤทธิ์ทำให้ขยัน สามารถทำงานได้มากขึ้น

3.3 มีปัญหาครอบครัว ขาดความรักความอบอุ่น และขาดการดูแลและเอาใจใส่ ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้ติดยาเสพติดได้

คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา กรมสามัญศึกษา (2539, หน้า 15-19) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้บุคคลใช้หรือเสพยาเสพติดให้โทษ ทั้งที่เกิดจากความตั้งใจหรือไม่ได้ตั้งใจจะเสพก็ตาม ซึ่งสาเหตุต่าง ๆ พอที่จะสรุปได้ดังนี้

1. การอยู่ใกล้ชิดกับผู้ที่ติดยาเสพติดให้โทษ
2. การใช้ยาเพื่อลดปัญหา
3. การถูกล่อลวง ชักชวน ถูกหลอกให้ทดลองโดยไม่รู้ว่าเป็นยาเสพติด
4. ความอยากรู้ อยากทดลอง ความคึกคะนอง
5. เพื่อระงับความเจ็บป่วย
6. เพื่อหลบหนีความจริง เพื่อปกปิดปมด้อยของตนเอง
7. เพื่อแสดงความเป็นปรีภัยต่อครอบครัว ต่อสังคม
8. มีจิตใจอ่อนแอ มีความผิดปกติทางด้านร่างกายและจิตใจ
9. เพื่อกระดุนประสาท
10. การใช้ยาในทางที่ผิด

กล่าวโดยสรุป สาเหตุของการติดยาเสพติดมีองค์ประกอบที่มีปฏิสัมพันธ์ กันอย่างแยกไม่ออกระหว่าง คน ยาเสพติด สิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นต้นเหตุสำคัญของการติดยาเสพติด กล่าวคือ ในส่วนของ “คน” เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย และสะสมนาน ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ทางออกของเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาก็มักจะหันไปพึ่งพาสารเสพติด ในส่วนของ “ยาเสพติด” จะเห็นได้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดที่รุนแรง มีการค้ายาเสพติด ซึ่งทำให้ปริมาณยาเสพติดไปถึงมือผู้เสพยาเพิ่มขึ้นและสะดวกขึ้น ในส่วนของ “สิ่งแวดล้อม” ที่รวมถึง สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลกระทบทำให้เกิดปัญหาสารเสพติดมากที่สุด และปัญหาสังคมอื่น ๆ ที่กล่าวได้ว่าเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีส่วนผลักดันให้เด็กและเยาวชนหันเข้าหาสารเสพติด

5. บุคลิกภาพของผู้ติดยาเสพติด

อรรถพร หุ่นดี (2531, หน้า 101) กล่าวถึงวิธีในการสังเกตอาการโดยทั่วไปของนักเรียนที่ใช้สารเสพติด ไว้ดังนี้ คือ นักเรียนที่ใช้สารเสพติดมักจะเบื่อหน่ายการเรียนและการทำงานทุกชนิด การเรียนค่อยลง ขาดโรงเรียนบ่อย ๆ ขอบขออนุญาตครูไปทำธุระส่วนตัวบ่อยจนผิดสังเกต ทำงานบกพร่อง ขาดความสนใจในตนเอง ทะเลาะวิวาทประจำวัน ไม่ชอบอาบน้ำ ไม่ชอบแปรงฟัน และปล่อยเนื้อตัวสกปรก แต่งกายไม่เรียบร้อย ชอบวิตกกังวลใจ หน้าตาเฉยเมย ไม่สนใจสิ่งแวดล้อม ใช้เงินเปลืองต้องขอเงินจากบิดามารดาเพิ่มมากขึ้น หรือหยิบยืมจากเพื่อนบ่อย ๆ มีหนี้สินรุงรัง

คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา กรมสามัญศึกษา (2539, หน้า 14-15) กล่าวถึงวิธีการสังเกตผู้ใช้หรือผู้เสพยาเสพติด ซึ่งจะสังเกตได้จากความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ลักษณะอาการต่างๆ และสิ่งที่ตรวจพบโดยการพิสูจน์หาสารเสพติดในร่างกาย ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ นิสัย ความประพฤติ และบุคลิกภาพ

- 1.1 เป็นคนเจ้าอารมณ์ หงุดหงิด เอาแต่ใจตนเอง ไม่มีเหตุผล
- 1.2 ขาดเรียน ขอบหนีโรงเรียน หรือขาดงานบ่อย ๆ จนผิดปกติ
- 1.3 ความคิดเชื่องช้า สติปัญญาเสื่อม ความจำเสื่อม ทำให้การเรียนหรือการทำงานเกิดความบกพร่อง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

1.4 พูดยาเชื่อถือไม่ได้ ไม่อยู่กับร่องกับรอย ขาดความรับผิดชอบ ไม่สนใจสิ่งแวดล้อม มักเก็บตัวเองเงียบ ๆ หลบซ่อน ทำตัวปกปิดลึกลับ ชอบเข้าห้องนํ้านาน ๆ

1.5 พบอุปกรณเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น หลอด เข็มฉีดยา ชองตะกั่ว ซากก้นไม้ขีด เศษกระดากไหม้ไฟ หลอดกาแฟดัดเป็นท่อนสั้น ๆ

1.6 พูดยาก้าวร้าว คือ รุนแรง ผิดไปจากเดิม

1.7 ไม่สนใจความเป็นอยู่ของตนเอง แต่งกายไม่เรียบร้อย สกปรก ไม่ชอบอาบน้ำ

1.8 มีข้ออ้างในการออกนอกบ้านเสมอ ชอบเที่ยวเตร่ กลับบ้านผิดเวลา

1.9 ทรัพย์สินในบ้านสูญหายบ่อยโดยการขโมยไปขายแล้วนำเงินมาซื้อสารเสพติด

1.10 ง่วงเหงาหาวนอน ตื่นสายผิดปกติ เกียจคร้าน ไม่ชอบทำงาน

1.11 มีอาการวิตกกังวล ซึมเศร้า สิ้นหวังมองคล้ำ

2. การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย

2.1 สุขภาพร่างกายทรุดโทรม ชุ่มผอม ซีดเหลือง อ่อนเพลียไม่มีแรง

2.2 ริมฝีปากเขียวคล้ำแห้งแตก ตาแดง น้ำมูกไหล เหนื่อออกมา กลืนตัวแรง

2.3 บริเวณแขน ข้อพับ หัวไหล่ มีร่องรอยของการใช้เข็มฉีดยาเสพติด

2.4 มีรอยแผลเป็นบริเวณแขน ท้องแขน อันเนื่องมาจากการใช้ของมีคมกรีด

2.5 ผิวหนังหยาบกร้าน เป็นแผลพุพอง อาจมีน้ำเหลืองคล้ายโรคผิวหนัง

2.6 ชอบใส่เสื้อแขนยาวและสวมแว่นตาอำพรางแสง เพื่อปกปิดร่องรอยและอาการจากการเสพยาเสพติด

3. ลักษณะอาการของคนขาดยา

3.1 หาวนอนบ่อย จามคล้ายคนเป็นหวัด น้ำมูกน้ำตาไหล

3.2 กระสับกระส่ายกระวนกระวาย หายใจถี่ ปวดท้อง คลื่นไส้ อาเจียน ถ่ายอุจจาระเป็นเลือด เหงื่อออกมากผิดปกติ

3.3 ปวดเมื่อยตามร่างกาย ปวดเสียวในกระดูก ม่านตาขยาย ตาพร่ามัวไม่สู้แสงแดด มีอาการทรมานทรมาย สั่น เป็นตะคริวตามมือแขนขาหรือส่วนอื่น ๆ

3.4 มีอาการชัก เกร็ง ไข้ขึ้นสูง หัวใจเต้นเร็ว และถี่ ความดันโลหิตสูง นอนไม่หลับ เพื่อ คลุ้มคลั่ง อาละวาด ควบคุมตนเองไม่ได้

4. การตรวจพิสูจน์หาสารเสพติดในร่างกาย

4.1 ทดสอบด้วยวิธีการใช้ยาฉีดทำลายฤทธิ์ของสารเสพติด จะทำให้ผู้ที่ติดสารเสพติดมีอาการขาดยา ตามข้อ 3

4.2 การเก็บตัวอย่างปัสสาวะเพื่อตรวจหาสารเสพติดในร่างกาย สามารถบอกถึงชนิดของสารเสพติดบางชนิดได้

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2542, หน้า 5-6) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพของบุคคลทั่วไป ถ้าเป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางด้านบุคลิกภาพอยู่แล้วโดยพื้นฐาน และเมื่อติดสารเสพติดก็ยิ่งทำให้บุคลิกภาพบกพร่องมากขึ้น ซึ่งสามารถจำแนกความบกพร่องได้ดังนี้

1. ความบกพร่องทางด้านจิตใจ

1.1 ความไม่พอใจในเรื่องของการขาดความรักและการเอาใจใส่ ทั้งปริมาณมากเกินไปและน้อยเกินไป ทำให้ต้องแสวงหาสิ่งที่ทดแทน

1.2 ผู้ที่มีความวิตกกังวลสูง ย้ำคิดย้ำทำ อาจใช้ยาเพื่อบรรเทาอาการ หรือช่วยในการนอนหลับ จึงอาจทำให้ติดยาได้ง่าย

1.3 บุคลิกภาพส่วนตัวของบุคคล เช่น บุคลิกภาพแบบอันธพาลก้าวร้าว พวกที่ไม่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์หรือพวกที่ชอบฟังผู้อื่น พวกที่ชอบแยกตัวหรือพวกซึมเศร้า เหล่านี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุคคลหันมาหาสารเสพติด

2. ความบกพร่องทางสังคม

2.1 คนที่ใกล้ชิดกับพวกติดสารเสพติด อยู่ในแหล่งที่สามารถหาหาได้ง่าย เมื่ออยู่ในวัยที่มีความคิดคะนอง อยากรู้ อยากเห็น มีโอกาสเสี่ยงที่จะติดสารเสพติดได้มาก โดยเฉพาะคนที่มี ความบกพร่องทางด้านบุคลิกภาพเป็นพื้นฐาน และใช้ยาเพื่อบรรเทาความตึงเครียดทางด้านอารมณ์ของตนเองอยู่แล้ว เมื่อถูกชักชวน จูงใจให้ทดลองใช้ยาก็จะยอมรับได้โดยง่าย

2.2 ความกดดันทางสังคม เช่น สังคมเสื่อมทราม ประชากรหนาแน่น อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม ปัญหาการว่างงาน มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ

2.3 สภาพครอบครัวที่กดดันจิตใจ เช่น ครอบครัวแตกแยก บิดามารดาทะเลาะกันเป็นประจำ บิดามารดาติดยาหรือยาเสพติด การอบรมเลี้ยงดูถูกไม่ถูกต้อง

2.4 สภาพการจำหน่ายยาที่ขาดการควบคุม สามารถซื้อยามาใช้เองได้โดยง่าย และเป็นการนำไปสู่การใช้ยาในทางที่ผิด

3. ความบกพร่องทางร่างกาย หมายถึง การเจ็บป่วยด้วยโรคร้ายแรงหรือโรคเรื้อรัง ที่อาจจำเป็นต้องได้รับยาบางอย่าง เช่น ยาแก้ปวด ยานอนหลับ เมื่อใช้อย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ๆ อาจจะทำให้ติดยาได้ เมื่อผู้ที่มีความบกพร่องในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวได้ทดลองใช้ยาเสพติดจะทำให้ติดยาได้ง่าย เมื่อติดยาแล้วบุคลิกภาพพื้นฐานที่บกพร่องมาก่อนแล้วก็จะแปรเปลี่ยนไปเป็นบุคลิกภาพของผู้ที่ติดยาเสพติด ซึ่งมีลักษณะดังนี้

- 3.1 ขาดการรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม
- 3.2 ขาดระเบียบวินัย ไม่เคารพในกฎเกณฑ์และข้อบังคับต่าง ๆ
- 3.3 ขาดสมาธิในการทำงานและการเรียน
- 3.4 อารมณ์เปลี่ยนแปลง หงุดหงิด
- 3.5 ขาดความมั่นใจในตนเอง เป็นคนไม่น่าเชื่อถือ
- 3.6 โกหก หลอกลวง พูดยาเชื่อถือไม่ได้
- 3.7 ลักเล็กขโมยน้อยและถูกลามไปถึงการก่ออาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อที่จะหาเงินมาซื้อยาเสพติด

3.8 ร่างกายทรุดโทรม มีโรคแทรกซ้อน

3.9 จิตใจอ่อนแอ มีปมด้อย หวาดระแวง และขาดความเชื่อใจในคนรอบข้าง

กล่าวโดยสรุป บุคลิกภาพของผู้ติดยาเสพติดดังกล่าวข้างต้น เราถือว่ากลุ่มบุคคลเหล่านี้เป็นกลุ่มเสี่ยงหรือเป็นกลุ่มที่ง่ายต่อการเป็นอาชญากร และมีโอกาสที่จะกระทำความผิดต่าง ๆ เช่น ลักขโมย ทะเลาะวิวาท ก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น ปัญหาโสเภณี ปัญหาโรคเอดส์ ฯลฯ ปัญหาดังกล่าวเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายต้องช่วยกันแก้ไขปัญหารัฐบาลได้ตระหนักถึงโทษพิษภัยและอันตรายจากปัญหาที่เป็นผลพวงมาจากปัญหาสารเสพติดดังกล่าว จึงได้กำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ได้ผลอย่างเด็ดขาดและจริงจัง ทั้งในด้านการปราบปราม ป้องกัน การควบคุมสารเสพติด และการบำบัดรักษา

6. โทษพิษภัยของสารเสพติด

คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา กรมสามัญศึกษา (2539, หน้า 16) กล่าวถึงโทษพิษภัยของสารเสพติด ซึ่งนอกจากจะมีผลกระทบโดยตรงที่ก่อให้เกิดโทษ

และอันตราย ทั้งทางร่างกายและจิตใจของผู้เสพเองแล้ว ยังส่งผลกระทบทางอ้อมต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ดังนี้

1. โทษพิษภัยต่อผู้เสพ ฤทธิ์ของยาเสพติดมีผลต่อระบบประสาทและอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายและมีผลต่อจิตใจผู้เสพ ทำให้สุขภาพของผู้เสพทรุดโทรมลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ เช่น ร่างกายซูบผอม ผิวกดำ อ่อนเพลีย ไม่มีแรง ความคิดสับสน ความจำเสื่อม เป็นโรคติดเชื้ออื่น ๆ เช่น โรคตับอักเสบ ไตอักเสบ โรคระบบทางเดินหายใจ โรคหัวใจ โรคกระเพาะปัสสาวะ ภูมิคุ้มกันของร่างกายลดลง อวัยวะร่างกายเสื่อมสมรรถภาพ สภาวะจิตใจไม่ปกติ สุขภาพจิตเสื่อม อารมณ์แปรปรวน ซึมเศร้า วิดกกังวล ความคิดฟุ้งซ่าน ซึ่งผลร้ายที่เกิดขึ้นดังกล่าวจะผลักดันให้ผู้เสติดกลายเป็นบุคคลที่ไร้สมรรถภาพของการดำเนินชีวิตในสังคม ขาดความเชื่อมั่น สูญเสียบุคลิกภาพ ไม่สนใจตนเอง ไม่สนใจการทำงานและการเรียน ผู้เสียบางรายอาจประสบอุบัติเหตุจนถึงขั้นพิการ และเสียชีวิตได้ เนื่องมาจากฤทธิ์ของสารเสพติดที่มีผลต่อระบบประสาทและสมอง

2. โทษพิษภัยต่อครอบครัว การติดสารเสพติดนอกจากทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงต่อตนเอง และครอบครัวแล้ว ยังทำให้ผู้เสดกลายเป็นคนไร้ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ไม่ห่วงใยและดูแลครอบครัวตามปกติที่เคยปฏิบัติ ทำให้ครอบครัวขาดความอบอุ่น ครอบครัวสูญเสียรายได้เนื่องจากจะต้องนำเงินไปซื้อสารเสพติด บางรายต้องสูญเสียเงินเป็นจำนวนมากเพื่อรักษาตนเองจากโรคร้ายที่เกิดจากการใช้สารเสพติด จนกลายเป็นภาระของครอบครัวในที่สุด และยังนำไปสู่ปัญหาของการทะเลาะวิวาทกันบ่อย ๆ เกิดความแตกแยกภายในครอบครัว

3. โทษพิษภัยต่อสังคมและเศรษฐกิจ ผู้ติดสารเสพติดคนนอกจากจะเป็นผู้ที่มีความรู้ดีกว่าตนเองด้อยโอกาสทางสังคม ยังอาจมีความคิดหรือพฤติกรรมที่นำไปสู่ปัญหาสังคมในส่วนรวมได้ เช่น ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ปัญหาอุบัติเหตุ ปัญหาโรคเอดส์ อันเป็นการสูญเสียทรัพยากรบุคคลที่มีค่า ตลอดจนทรัพย์สินของตนเองและส่วนรวม ถ่วงความเจริญก้าวหน้าและการพัฒนาสังคม สภาวะการณดังกล่าวก่อให้เกิดภาระทางสังคมในการจัดบุคลากรเพื่อการป้องกันปราบปราม และบำบัดรักษาผู้ติดสารเสพติด

4. โทษและพิษภัยต่อประเทศชาติ ผู้ติดยาเสพติดและตกเป็นทาสยาเสพติด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้ทำลายเศรษฐกิจ ความมั่นคงและความสงบสุขของประเทศชาติ โดยรัฐบาลต้องสูญเสียกำลังคนและงบประมาณแผ่นดินจำนวนมหาศาลเพื่อใช้ในการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ทำให้เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจ บั่นทอนความมั่นคงของประเทศชาติ

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าผู้ที่ติดสารเสพติดให้โทษจะถูกพิษภัยสารเสพติดเข้าครอบงำจนก่อให้เกิดโทษต่าง ๆ คือ โทษต่อตนเองทั้งทางร่างกาย จิตใจ ตลอดจนชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง และสูญเสีย

ความมั่นคงของประเทศในด้านต่าง ๆ ดังนั้นถ้านักเรียนได้รู้ถึงโทษพิษภัย อันตรายของสารเสพติด ดังกล่าวแล้ว จะเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนรู้จักป้องกันตนเองและหลีกเลี่ยงจากสารเสพติด

7. ผลกระทบของปัญหาสารเสพติด

คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา กรมสามัญศึกษา (2539, หน้า 17-18) กล่าวถึงผลกระทบของปัญหาสารเสพติดไว้ดังนี้

1. ผลกระทบต่อตัวผู้เสพ

1.1 ปัญหาสุขภาพร่างกายทรุดโทรม ปัญหาการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้เสพที่ใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน รวมทั้งในกลุ่มที่เสพยาแล้วมั่วสุมทางเพศ หรือการขายบริการทางเพศเพื่อแลกหรือซื้อยาเสพติด

1.2 ปัญหาความพิการ สูญเสียอวัยวะ ทุพพลภาพ หรือเสียชีวิตจากอุบัติเหตุอันเนื่องมาจากการใช้ยากระตุ้นประสาท เพื่อการทำงานของคนในโรงงานหรือพนักงานขับรถบรรทุกหรือรถยนต์โดยสาร

1.3 ในกรณีที่ถูกจับได้ว่าเสพยาเสพติดก็จะถูกลงโทษให้ออก ปลดออก ไล่ออกตามระเบียบของสถานประกอบการที่ตนทำงานอยู่ หรืออาจถูกลงโทษเนื่องมาจากก่อให้เกิดอุบัติเหตุที่ทำให้เกิดความสูญเสียของนายจ้าง หรือเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้งจนนายจ้างหมดความเชื่อถือ

1.4 สูญเสียทรัพย์สินทั้งของตนเองและผู้อื่น ทั้งในการซื้อขายยาเสพติดมาเสพ และการเกิดอุบัติเหตุขึ้น เหล่านี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการใช้ยาเสพติด

1.5 ถูกดำเนินคดีเมื่อถูกจับได้ว่ามีการเสพยาหรือมียาเสพติดไว้ในครอบครอง หรือมีส่วนในการค้ายาเสพติด

1.6 เมื่อเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จะเป็นผู้เสพหรือเป็นผู้ขายก็ตาม จะทำให้ขาดความเชื่อถือ และเสื่อมเสียชื่อเสียง

2. ผลกระทบต่อครอบครัว

2.1 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวตกต่ำลง เมื่อสมาชิกครอบครัวมีปัญหาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด รายจ่ายเพิ่มมากขึ้นจากการใช้เงินเพื่อซื้อยาเสพติด หรือเสียค่าใช้จ่ายเพื่อบำบัดรักษา หรือเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเมื่อถูกจับกุม

2.2 ในกรณีที่หัวหน้าครอบครัวมีปัญหาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ย่อมส่งผลกระทบต่อครอบครัวในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นผลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทำให้สมาชิกของครอบครัวขาดโอกาสในการได้รับการอบรมเลี้ยงดูเอาใจใส่และได้รับการศึกษาที่ดี ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน และเป็นปัญหาแก่สังคมในที่สุด

2.3 การมีสมาชิกในครอบครัวมีปัญหาสุขภาพจิต ขอมเป็นต้นแบบที่ไม่ดีแก่บุตรหลาน และหากบุตรหลานมีปัญหาขอมสร้างความรู้สึกสะท้อนใจให้กับพ่อแม่ผู้ปกครอง และทำให้สภาพจิตใจของทุกคนในครอบครัวได้รับความกระทบกระเทือนไปด้วย

2.4 ปัญหาสุขภาพจิตทำให้ครอบครัวแตกแยก ทำให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง และการใช้กำลังรุนแรงในครอบครัว เกิดการหย่าร้างระหว่างพ่อแม่และส่งผลกระทบต่อลูก ซึ่งเด็กที่มาจากครอบครัวแตกแยกจะมีปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนและอาจนำไปสู่การใช้ยาเสพติดในที่สุด

2.5 ในกรณีที่สมาชิกในครอบครัวเกิดมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ อันเนื่องมาจากอุบัติเหตุจากการทำงานโดยใช้ยาเสพติด ขอมเป็นภาระให้กับครอบครัว ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลและภาระในการเลี้ยงดู

3. ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

3.1 ความสูญเสียทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่มีสมาชิกมีปัญหาสุขภาพจิต ขอมส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ คือ ปัญหาการขาดแรงงานในภาคอุตสาหกรรม และเกษตรกรรม และเมื่อเกิดปัญหาสารเสพติดขึ้นในสถานศึกษาที่ขอมส่งผลกระทบต่อแรงงานที่มีฝีมือของประเทศในอนาคต

3.2 รัฐบาลต้องสูญเสียงบประมาณเป็นจำนวนมากในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด การปราบปราม และการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดโดยไม่จำเป็น ซึ่งนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าในปัจจุบัน

4. ผลกระทบต่อสังคม

4.1 มีการแพร่กระจายของปัญหาสุขภาพจิตเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ มีผู้เสพยาใหม่เพิ่มขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเยาวชน

4.2 ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมและปัญหาสังคม ผลกระทบจากปัญหาสุขภาพจิตในสังคม ทำให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ ต้องหาแนวทางและพัฒนามาตรการในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิต ทั้งในสถานศึกษา สถานประกอบการ ชุมชน ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตให้มีประสิทธิภาพนั้นไม่อาจใช้มาตรการใดมาตรการหนึ่งในการจัดการกับปัญหาได้ดังเช่นในอดีตที่ผ่านมา และหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตในชุมชนก็ไม่ควรปล่อยให้หน่วยงานของรัฐเข้าไปดำเนินการตามลำพัง เพราะว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาของทุกคนในชุมชน